

¹ No ens fiem d'aquesta personificació, menys que menys essent en una còpia, i contradita per «coll del Bressany» llegit per Alart en el doc. de 1335. — ² De passada insisteixo a negar que el nom (certament cèltic) del vestut i antiquíssim cenobi vingui del grec *ῥόδας* > *Roses*: enganyats per la forma pl. *Roda/Rotas* que els notaris d'aquell temps donen més d'un cop (potser ja obeint a la pseudo-etimologia). Ni *Roda* (amb la seva *-d-* conservada) pot venir del nom grec, ni s'hi compagina la forma multisecular *Roda* servada, importorblement i única, mai en plural pel poble —més savi en el fons que els sofisticats monacals erudits; ni la geografia s'hi conforma: el monestir no està pas al vessant de *ῥόδας*.

Breses, V. Breda

BRESSOL, -OLA

Genèrics topogràfics amb el sentit de 'clotet' o petita concavitat (*DECat*, s. v.). Toll del *Bressol*, gorga en el Segre SdUrg. (xxxvii, 183.22); estant el següent en text llatí pot estar per *Breçola*: «in loco q. vo. *Brizole*», prop de Llanera a. 1002 (*Arx. Solsona*).

BRESSUI

Llogaret agr. a Sort, per amunt d'una coma afl. ³⁰ Nog. Pallaresa.

PRON. MOD.: *bresúí* 1906 (a Sopeira, *Congr. Ll. Cat.* 431); 1920 (a Sort), i ho recordo també de 1959, dels pobles circumdants.

ETIM. El dono com a nom pre-romà en *-ui* en ³⁵ E. T. C. (I, 145.35, 223.264). Rohlf's (*Stu. z. rom. ONN*), seguint la seva teoria, el creu derivat d'un NP, però no sols la teoria ha resultat generalment poc fundada, sinó que aquí no estem gens segurs que hi hagués un NP gal *BRECIUS ni un romà *BRECCIUS; ⁴⁰ per més que es trobin una sèrie de noms en *-ACU*, d'arrel semblant, en departaments del SE. i N. occitans i frrprov.: Skok (§ 417) dubta que es tracti de tal NP o bé dubta entre això i BRITTIUS (únic registrat per Schulze, i com hapax): més aviat podrien venir ⁴⁵ tots ells de BRIXIUS, BREX- que realment consten en cèltic (cf. *Brescia* etc.), però no podien donar *Bress-* en fonètica catalana.

Com que en realitat *-ui* sol aparèixer adherit a elements bascoïdes seria menys aventurat i més seriós ⁵⁰ relacionar-lo amb el bc. *bertz* «caldero» (*Mitx., Fon. Hi. Vca.* 36), d'acord amb la situació en una clotada; caldria, però, tenir més seguretat que aquest mot és verament euskèric, descartant la sospita que vingui d'un gc. ant. (nomin.) *peirs*, cèlt. PARIO- (veg. *DECat* ⁵⁵ *per, perol*, i *PVArGc* *peiro*, preix etc.). Pot ser tanmateix.

Però ens crida l'atenció un NP fem. registrat en un venerable text en una vall ben pròxima: «Ego Ecco et uxor mesa *Brexunio*», Alaó, 972 (Abadal, *P. i Rbg.* ⁶⁰

número 218); com que els NPP d'aquesta zona i temps són més sovint tan germànics, com el del marit *Ecco*, això em guia cap al NP f. *Bergsuinθ*, ben documentat per Först. (en els Ss. VIII, x, i sovint en el IX) i quasi igual a *Bergsúin* també fem. i molt repetit en el S. IX (colle. 277). Canviat ND en *nn*, per reducció merament fonètica, i pron. *Breksuin* es transposaria en *Breksúin* o simplificaria en *Bresúin*: d'on *Bressui*, amb reducció influïda pels innombrables NLL en *-ui*.

BRETUI

Llogaret agr. a Montcortès, un poc apartat i més ¹⁵ alt al NE. de l'estany parlarès de Montcortès.

PRON. POP.: *bretúí*, 1906 (a Sopeira, *Congr. Ll. Cat.* 431); 1920 (a Gerri); 1957, també ho recordo oït a Montcortès i pobles veïns. Dita tòpica: «Qui ha passat per *Bretui* i no ha estat burlat / ha passat per ²⁰ l'infern i no s'ha cremat»: o sigui que si aneu a *Bretui* i no us enganyen o burlen us en podeu gloriar (*C. Pol, Vall d'Aneu*, 30).

DOC. ANT. 1154: «in te. *Mont-corthes* in villa que dr. *Bretui*» (*MiretSs, TemplH* 86); 1163 id. *SerranoS, NHFbg* 109); id. 1164 (*Kehr, Papsturk.* 398), la mateixa butlla que he detallat supra (s. v. *Bresca*); 1281: *Bertuy* (*CCandi, Mi. Hi. Cat.* II, 54).

ETIM. En termes semblants al que he dit de *Bressui*, Rohlf's (*St. z. rom. ONN* 89) del NP BRITTIUS. Caro Baroja, ajuntar-lo amb un nombre de NLL gallecs i alguns de cast., diu que pot venir del nom dels celtes britònics (*Los Pueblos de Esp.*, p. 97): cosa versemblant a Galícia i algunes zones de Castella, però ben poc en el Pallars; si no és que fos per via indirecta, potser tenint en compte els significats secundaris fr. ant. *bret* 'astut' i it. *bretto* 'toix', s. v. (*REW*, s. v. *brittus, DECat*, s. v. *brètol*); per ventura, en relació amb la fama d'enganyadors que li atribueix la data tòpica; però el que jo crec és que aquesta brama els ha vingut justament per la relació que els malèvols hi veïen amb aquests adjectius; influència que l'etimòleg potser no ha de menysprear.

El que és cert és que pertany al grup dels NLL pirinencs en *-ui*, certament d'arrel hispànica pre-romana, com ja digué MzPi. (en *RFE*, 1918, i *Top.* 22), i jo mateix *E. T. C.* (I, 145, 288). Ací, però, es tracta, més precisament, del sufix bc. *-TOI*, de significat abundancial (aplicat no sols a nom de plantes). I crec que hi hem de veure la mateixa arrel que hem constatat en *Borte*, *Borts*, *Borito* i *Borén*, o sigui el bc. BURU 'cap', 'cap d'alt', d'acord amb la situació enlairada en què es troba respecte de l'estany i del cap del municipi. Com que els sufixos *-TI* i *-TOI* sovint alternen en els basquismes toponímics, i en basc mateix: res no ens dissuadeix de veure en l'antic *Bertui* (de 1281), fent costat a BURU-TI > *Borte*, una dissimilació de **Bortoi*, BURU-TOI 'els caps' (com diuen en el Pall. 'els sòls', 'els caps', un *lloc de caps*, en pl.). En posició pretònica (a diferència de la tònica de *Borte*, *Borts*) era fàcil la transposició a *Bretui*, i la fama de *brets* o *brètols* que els posa-